VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

19.10.2017 Dnro 84/61/17

sara.kuitunen@eduskunta.fi

Asia: Hallituksen esitys (HE 97/2017 vp) veronkannon, verotuksen toimittamisen ja eräiden seuraamusmaksujen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Pyydettynä lausuntonaan Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että syyttäjäntyön kannalta verotuslakien muutoksilla on merkitystä talousrikostorjunnassa ja erityisesti verorikosten tunnusmerkistön täyttymisen osalta. Verotuksen valmistumisaikoihin tulevat muutokset vaikuttavat esimerkiksi veropetoksen tunnusmerkistön täyttymiseen ja julkisuussäännökset rikosten ilmituloon.

Esityksestä ilmenevät uudistukset vaikuttavat pääosin syyttäjäntyön kannalta ongelmattomilta. Olennaista on, että laista riidattomasti ilmenee, mikä kussakin tilanteessa on oikea menettelytapa, jotta poikkeava käyttäytyminen ja sen vaikutukset voidaan vaikeuksitta todeta. Verotusmenettelyn selkeys ja lain säännösten ymmärrettävyys edistävät myös rikossäännösten subjektiivisen tunnusmerkistötekijän arviointia.

Korruptiiviset rikokset ja ilmoitusvelvollisuus

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää erityisen kannatettavana verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain esitettyä uutta 18 §:ä, joka mahdollistaa korruptiivisiin rikoksiin ja luottamusaseman väärinkäyttöön puuttumisen ja niiden ilmitulon tehostamisen.

Kun Verohallinnolla olisi tulevaisuudessa oikeus antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen esitutkintaviranomaiselle edellä mainituissa asioissa, näiden tekojen selvittäminen tehostunee merkittävästi. Nykyisin korruptiorikosten ilmituloa vaikeuttaa erityisesti se, että etujen antaminen ja vastaanottaminen sekä niiden peruste voidaan kätkeä tehokkaasti esimerkiksi yritysten kirjanpitoon ja hallinnolliseen aineistoon siten, ettei ulkopuolisella ole mahdollisuutta selvittää toimen laillisuutta. Verohallinto on tilintarkastajien ohella ainoa taho, jolla on laajasti pääsy myös tähän aineistoon.

Ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen edellyttää, että Verohallinnossa järjestetään myös koulutusta sanottujen rikosten tunnistamiseksi.

Osoite	Puhelin	Telekopio	Sähköpostiosoite
Lintulahdenkuja 4	029 562 0800	029 562 0888	vksv@oikeus.fi

00530 Helsinki

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

19.10.2017 Dnro 84/61/17

Veronkorotus ja myöhästymismaksu

Verotusmenettelylakiin ja eräisiin verolakeihin esitetään erillisiä säännöksiä veronkorotuksesta ja myöhästymismaksusta. Veronkorotus voidaan edelleen määrätä tilanteessa, jossa verovelvollinen on antanut virheellistä tai puutteellista tietoa tai laiminlyönyt tiedon antamisen verotuksen perusteeksi. Myöhästymismaksun perusteena taas olisi ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti, joka korjataan määräajassa.

Uudella sääntelyllä on vaikutusta rikosoikeudessa ne bis in idem- periaatteen tulkinnassa. Seuraamussääntelyllä voidaan vaikuttaa siihen, ettei Verohallinnon määräämä seuraamus vie syyttäjältä verorikosasiassa syyteoikeutta. Erityisen tärkeää on, että uusien säännösten soveltamiskäytäntö vakiinnutetaan heti lain voimaan tultua niin yhtenäiseksi ja selkeäksi, ettei rikosprosessissa synny epäselvyyttä siitä, onko verovelvolliselle jo verotuksen yhteydessä määrätty rikosoikeudellinen sanktio. Tätä edellyttää myös verovelvollisen oikeusturva.

Valtakunnansyyttäjänvirasto haluaa erityisesti kiinnittää verojaoston huomiota siihen, että seuraamusjärjestelmän tehokkuuden kannalta olisi ollut toivottavaa, että veronkorotusten määrää arvioitaisiin myös yleisestävästä näkökulmasta. Nykyisen veronkorotuskäytännön perusteella voidaan ennakoida, että esityksestä ilmenevien veronkorotusten tason mataluus estää tulevaisuudessakin merkittävän yleisestävän vaikutuksen syntymisen.

Tehokkaimmillaan rikostorjunta, myös verorikosten torjunta, on silloin, kun rikoksiin ei syyllistytä lainkaan. Veronkorotuksilla voi olla verorikosten osalta preventiovaikutusta, koska väärien tietojen antamiseen ei yleensä syyllistytä hetken mielijohteesta. Yleisestävä vaikutus edellyttää kuitenkin, että veronkorotuksella on verovelvolliselle taloudellista merkitystä.

Nykyisen lainsäädännön mukainen veronkorotusten asteikko on 5 - 30 % lisätystä tulosta, josta on tosiasiallisesti käytetty lähinnä alarajaa 5 %:a. Jos soveltamiskäytäntö on tulevaisuudessa vastaava, jäisi veronkorotus yleisestävältä vaikutukseltaan tehottomaksi erityisesti sen vuoksi, että verotusmenettelyä koskevat tiukat salassapitosäännökset. Tämän vuoksi tulisi harkita asteikon ankaroittamista tai vähintään veronkorotuksen alarajaa tulisi nostaa.

Jos veronkorotusmahdollisuutta käytettäisiin yleisprevention kannalta tehokkaasti, Verohallinto voisi arvioida rikosilmoituskäytäntöään uudelleen siten, että rikosoikeudelliseen järjestelmään siirtyvien asioiden määrä vähenisi. Näin kaikkien verorikosten käsittelemiseen osallistuvien viranomaisten toimintaa voitaisiin tehostaa preventiivisen vaikutuksen kärsimättä.

Osoite Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi

Tehokas katuminen

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo edelleen, että käytännössä veronkorotusten tason lisäksi tärkeää on säätää selkeästi veronkorotusmenettelyn suhteesta rikosoikeudelliseen järjestelmään. Tähän liittyen verojaoston huomiota kiinnitetään erityisesti siihen, että hallituksen esityksen mukaan tapauksissa, joissa verovelvollinen vaatii oma-aloitteisesti verotuksen päättymisen jälkeen verotuksensa oikaisemista omaksi vahingokseen ja täyttää selvittämisvelvollisuutensa, veronkorotus on 32a §:n 6 momentin mukaan muita korotusmääriä alhaisempi – 0,5 %. Säännös on pakottava ja sen soveltamisala näyttäisi olevan vastaava kuin hallituksen eduskunnasta aikanaan poisvetämän hallituksen esityksen (HE 32/2015) laiksi verotuksen oikaisemisesta oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella vuonna 2016. Hallituksen esityksen (338 sivua) perusteluosassa oleva varsin lyhyt kuvaus 6 momentin soveltamisalasta ei takaa sitä, ettei soveltamiskäytäntö laajenisi sanamuodon mukaiseksi.

Kun nyt ehdotettu säännös on sanamuotonsa perusteella yleisesti sovellettava ja pakottava, se myös määrittelee sen, koska asia ohjataan Verohallinnossa hallinnollisesti käsiteltäväksi ja koska rikosoikeudelliseen menettelyyn. Tällä jaottelulla on merkittävä vaikutus
molempien järjestelmien preventiivisen tehon lisäksi myös yhdenvertaisuusperiaatteen ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutumisen kannalta. Lisäksi verotusmenettelystä poiketen rikosprosessi on pääosin julkista, jolla voi ainakin osalle verovelvollisista olla huomattava merkitys.

Hallituksen esityksessä (s. 76) todetaan (VerotusmenettelyL 32a § 6) säännöksessä tarkoitetusta oma-aloitteisesta korjaamisesta puhuttaessa, ettei säännöksellä ole vaikutusta rikosasioina käsiteltäväksi ohjaamiseen. Mutta myöhemmin esityksessä on (s. 148-149) esimerkkejä, joista ainakin konserniavustusta koskeva (esimerkki 2) vaikuttaa sellaiselta, joka pitäisi selvästikin saattaa rikosoikeudelliseen tutkintaan.

Samoin ehdotetun 32a §:n 2 momenttia (veronkorotus 3-10 % lisätyn tulon määrästä) koskevista esimerkkitapauksista tapauksessa 2 rikosilmoitus voisi olla aiheellinen ja tapauksissa 3 - 5 jää miettimään, mitä näin moitittavissa tapauksissa voisivat olla veronkorotusta puoltavat seikat. Edellä sanottu toisaalta johtaa siihen epäloogisuuteen, ettei 2 mom. mukaista ankarampaa veronkorotusta tulisi kovinkaan usein käyttää, vaan saattaa asia rikosoikeudellisen järjestelmän arvioitavaksi. Tämä tulkinta taasen käytännössä saattaisi tarkoittaisi sitä, että 32a §:n 1 momentin soveltamisalaa venytetään ja tosiasiallisesti korotusten taso jäisi 2 prosenttiin.

Osoite	**Puhelin**	**Telekopio**	**Sähköpostiosoite**
Lintulahdenkuja 4	029 562 0800	029 562 0888	vksv@oikeus.fi

00530 Helsinki

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

19.10.2017 Dnro 84/61/17

Tämän vuoksi Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, että verotusmenettelylain 32a §:n 6 momentin yhteydessä tulisi erityisesti korostaa sitä, että käytännössä säännöksen soveltamisala on aina hallinnollisen ja rikosoikeudellisen menettelyn rajapinnassa, jolloin veronkorotusten määräämisen sijasta tulisi säännönmukaisesti harkita myös rikosilmoituksen tekemistä. Tämän tulisi ilmetä myös säännöksen sanamuodosta.

Ma. valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä Ritva Sahavirta

Osoite	Puhelin	Telekopio	Sähköpostiosoite
Lintulahdenkuja 4	029 562 0800	029 562 0888	vksv@oikeus.fi

00530 Helsinki